સ્વરાજ્ય સભાના લાભાર્થે

શ્રીમાન પંડીતજી ઓંકારનાથના

જલસાની.

પદ્યાવલી.

સ્વરાજ્ય સભા.

મૂલ્ય ૦—૧—૦

પ્રકાશક.

હરિપ્રસાદ પીતાંબરદાસ મહેતા

અમદાવાદ.

મંત્રી સ્વરાજ સભા   પ્રત. ૧૦૦૦

આવૃતી પહેલી.   સને ૧૯૨૧

મહાલક્ષ્મી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. ગીરધરલાલ પ્રેમચંદે છાપી. અમદાવાદ.

ગુજરાતી કૉપીરાઇટ-સંગ્રહ સંગીતનો ક્રમ.

સર ફરોશીકી તમન્ના

આ ગયા હૈ કર્મ યુગ કુછ કર્મ કરના શીખ લો

જલ તરંગ.

સંવાદ. (ઉર્દુ સંગીત)

અમારી ફકીરી.

તબલા તરંગ.

ખાકે હીંદ.

ફીડલ વગેરે વાજીંત્રો.

સ્વતંત્રતાનું સંગીત.

વંદે માતરમ્.

ગઝલ.

સર ફરોશી કી તમન્ના અબ હમારે દિલમેં હૈ,
દેખના હૈ જોર કીતના બાજુએ કાતિલમેં હૈ;
રહરવે રાહે મહોબ્બત રહે ન જાના રાહમેં,
લજ્જતે સહેરાનવર્દી દૂર હૈ મંઝીલમેં હૈ;
આજ ફિર મકતલમેં કાતિલ કહે રહા હૈ બાર બાર,
ક્યા તમન્નાએ શહાદતભી કીસીકે દિલમેં હૈ?
અય શહીદે મુલ્કો—મિલ્લત મે તેરી ઉપર નિસાર;
અબ તેરી હિમ્મતકા ચર્ચા ગેરકી મહફીલમેં હૈ,
વકત આને દે તુઝે બતલાયંગે અય આસમા!
હમ અભીસે ક્યા બતા દે ક્યા હમારા દિલમેં હૈ,
અબ ન પહેલે વલવલે હૈ ઔર ન અરમાનોંકી ભીડ;
સિર્ફ મિટ જાનેકી યક હસરત દિલે બિસ્મિલમેં હૈ.

ગઝલ રાગ ભૈરવી.

આ ગયા હૈ કર્મ યુગ કુછ કર્મ કરના શીખ લો
દેશ પર અરૂ જાતિપર હસ હસ કે મરના શીખ લો
મારને કા નામ મત લો પહેલે મરના શીખ લો
શાંતિ કે સિદ્ધાંતસે યમસે ન ડરના શીખ લો
પાર યદિ હોતા તુમે પરતંત્રતા દુઃખ સિંધુસે
તેર કર તો રકત સાગરસે ઉતરના શીખ લો
ફિર જલાદો સકલ સંસારકો આગ માત્રમેં

દેશ દુઃખ કી આગમેં પર પહિલે જલાના શીખ લો
જેલ યાત્રા કે લિયે દિન રાત ઉત્સાહિત રહો
કૃષ્ણ જન્મ સ્થાનમેં નિર્ભય વિચરના શીખ લો
દેખના હૈ દશ્ય ભારત વર્ષમેં યદિ સ્વર્ગકા
દેશકા તો પ્રાણ પનસે દુઃખ હરના શીખ લો.

અમારી ફકીરી.

(ગઝલ)

અમે લીધી ફકીરી આ, અમારી ભૂમીને કાજે;
જગાવી ઇશ્કની ધુણી, અમારી હીંદને કાજે.
ઝૂકતો પૂજા દીધી છોડી, ફાતાઓ રાખમાં રોળી;
અમે સૌ હિંદને માટે, લીધી વસ્ત્રી હવે ઝોળી.
ફિરસ્તા મુર્શિદોના સહુ, વચનને દૂર તો કીધા;
અમૃત સમ સુખ ત્યાગીને, કટુ સમ ઝેરને પીધાં.
કિતાબો વેદ પુરાણો, દીધાં પાણી મહી સરવા;
ખુદાની ન્યાતમાં અમને, અમોને હિંદની પરવા.
અમોને સહુ નસે નસમાં, ભુરો નિશો ભલે વ્યાપ્યો:
તમે તેને દફા કરવા, ફકીરો હીંદને આવો.

નમોને છે પડી ટેવો મઝેહારી ઉડાવાની;
આ મારી એ બુરી આદત, વફાદારી ઉડાવાની.
અમો મસ્તાનના મસ્તાનની એ ઔર મસ્તી છે;
અમારી આ અમારી હિંદને કાજેજ હસ્તી છે.

સૈયાદ !

જનાબ કૈસર દહેલવી કી.

ફરયાદ.

ઉજાડ કર મેરા ગુલ્શનસે આશયાં સૈયાદ;
રહેગા તુભી ન દુન્યામેં શાદમાં સૈયાદ.
સંભલ કે ગિરતી હુંય અબ તુઝપે બિજલીયાં સૈયાદ,
ગઇ હય આહે રસા સુએ આસમાં સૈયાદ. ૨
ઝમાને ભાલસે કુછ તો હમેંભી કેહને દે,
ગલા ન ઘોંટ ઝરા ખોલ ઉગ્લીમાં સૈયાદ. ૩
વફા શઆર રહે તેરે જાંનિસાર રહે,
હસિ આસ પર કે તુ હય અપના કદદાં સૈયાદ. ૪
કરમ કે બદલે જો હોતા હય અબ સિતમ હમ પર,
કેહી યા કોલ તેરા થી ગેહી ઝબાં સૈયાદ. ૫

ગિલા વફાકા તેરે હમસે યેહ બીજા હમદમ,
કે આજ લુટતા હય હસ્તી કા કારવાં સૈયાદ. ૬
કુસુર કિસકા હય ખુદ સોચલે જરા દિલ મેં,
ઝમાના કિસ પે ઉડાતા હય ફિલ્લીયાં સૈયાદ. ૭
કુછ અપને વક્ત કી ભી યાદગાર રેહને દે,
મિટે હુઉંકા મિટાતા હય ક્યું નિશાં સૈયાદ, ૮
યેહ યાદ રખ કે ખુદા કા ભી મુંહ દિખાના હય,
સિતમ તો જો તેરા જી ચાહે કર યહાં સૈયાદ. ૯
ખુદા કરે ન ફલે નખ્લે આરઝુ તેરા.
મિટાએ ગુલશને હિંદો હવા ખિઝાં સૈયાદ. ૧૦
વોહ દિન ગએ કે હમે જિન્દગી કી હસરત થી,
ફઝુલ કત્લકી દેતા હય ધમકીયાં સૈયાદ. ૧૧
મઝા ચખી હય તેરી જાદુ બયાનીયાં કયસર.
કે અપની ભૂલ ગયા નસ્તરાનીયાં સૈયાદ. ૧૨

ખાકે હિંદ.

૧

અયિ ! હિન્દભૂમી તારો મહિમા દિગન્ત ગાજે,
એવી અભિનિધિ કૈં કુદરત તને નવાજે;
તુજ ભાલ પટ સનાતન સૌન્દર્ય તેજ રાજે,

જોડી જગે નીરખતાં તારી જડે ન આજે;
પ્રતિ પ્રાત: બાલ ભાનૂ તુજ આરતિ ઉતારે ;
હિમાદ્રિ કેશ તારા કિરણો થકી સમારે.

૨

સંસ્કૃતિ–પુર અહિંથી ફેલ્યાં દિશાએ ચારે,
ચાન અર્મને કિનારે ચેતન અજબ પ્રસારે:
આલમ બધી છવાઇ અજ્ઞાન અંધકારે,
અમ ભૂમી દીપ સાહ. ધેરે ભૂલ્યાં તે ઠારે;
ગ્રીસે ન સંસ્કૃતિની જોતાં જડે નિશાની,
ત્યારેય હિન્દ આંગણુ રેલી ઉષા યુવાની.

૩

પુરાણુ દેવ ભૂમિ કીધ ગૌતમે યશાળી,
તજી દેશ સરહદે નિજ અહીં દેહને પ્રજાળી:
પોષી પ્રજાત્વ પ્રીતે કંઈ અકબરે ઉજ્વળી,
સીંચી રૂધીરે રાણે સરવાડી આ રચાવી;
આ ભુમીની સમાધે શરીર સો સૂતા છે.
ખંડેર અસ્થિ જેનાં અમ અણમૂલી મતા છે.

૪

ખંડેર જીર્ણ એ કંઇ શૂર કિર્તિ હજી કહે છે,
જેનાં અમારી રગ રગ ઉનાં રૂધિર વહે છે.

વેમ. હજીએ ધ્વની થવે છે.
શ્રોપ હજીએ આમ કાનમાં રવે છે;
ર શું ન દાખે કંઈ સ્વર્ગ રંગ હજીએ ?
ી શું ન પ્રતાપી પુનિત અંગ હજીએ ?

૫

ચુર્ય ને મૃદુતા એનાંએ ફુલ ફૂળોમાં,
તા કલાપી આજે પે જંગલોમાં;
ા બીજના કડાકા એના એ વાદળોમાં.
ગુ વ્યાપી રહી શિથિલતા આમ દિલની અવયવોમાં.
ની એ સંસ્કૃતિ કંઇ દેતી પ્રકાશ અમને,
કશું વતન રહ્યું નહિ બ્હાલો વિનાશ અમને !

૬

વરસોથી વામ વિધિ પલટી સ્થિતિ અમારી,
વી પટ ભુસાઇ જે જે સ્મૃતિ અમારી;
પુરી થઇ હજી જરી નહીં ધન નિંદ જે અમારી,
શાપ શ્રમ કફન વિનાની ભુમિ હિન્દ જે અમારી,
જેનાં ખૂણા ખજાના ઉલટા વહી રહ્યા છે,
કુમ ભાગ્ય વારસો કે ગોકુલ મુર્ઝ રહ્યા છે.

૭

વિભુ ! દેશ પ્રેમ જ્યોતિ. ઉદ્ભૂ થઈ, હવે જગાવો,
ભુલ્યાઃ બધિર કાનોમાં મંત્ર કંઈ સુણાવો;
ચેતન વિહિન ખોખાંઃ ચેતન અજબ સ્ફુરાવો,
આ ભસ્મ રાશીમાંથી ચીનગારી કંઈ ઉડાવો;
વ્હાલું વતન સમાયે, નયનોમાં તાર થઈને,
શિરમાં ખુમારી થઈને, દિલમાં કરાર થઈને.

૮

ફુલ બાગ શોખીનોને ફુલની લગન મુબારક !
રંગે રસિક જનને રસનાં ઝીલન મુબારક !
બુલબુલને ગુલ મુબારક! ગુલને ચમન મુબારક !
એલિ વિના ના અમને વ્હાલું વતન મુબારક !
નન્દન વને આ ખીલશે અમ ઉર પ્રફુલ્લ કળીશું
જે જનની અંક ઝુલ્યા તે અંકમાં ઢળીશું !

૯

ભોજન જુઓ ભાને અમને વ્હાલાં નુર વતનનાં,
નયનોની રોશનીએ સુખ સત્ય એ જીવનનાં;
જળ હળ ઝગે છે જ્યોતિ રગ રગ એ પ્રેમ અગનના,
'આ કુસુમ સમ છે કાંટા યે આ ચમનના
ર્ [illegible] ની અમ ભસ્મ લેપ તનં
કીશું 'પ'